

students' speech culture in higher education institutions. The tasks defined in the article were solved by using theoretical methods of research: comparative analysis – to find out the state of elaboration of the problem, to determine the theoretical foundations of the research, to systematize and generalize the views of scientists; conceptual-terminological – for specification of conceptual-categorical field of research; systematization and generalization – to determine the results of the study and formulate conclusions.

Generalization of the studied literature on the problem of formation of speech culture of the personality, independent work in this direction allowed to determine the ways (conditions) of formation of speech culture of future specialists – some circumstances, subjective and objective requirements, prerequisites, realization of which contributes to the achievement of the set goals. They include: creating a cultural language environment in which whilst communicating with other people, students will be able to consciously perceive worthy imitations of speech patterns of teachers and other students, optimally use various verbal and non-verbal means; organization of systematic work on mastering students with an orderly set of normative speech means, which is connected with the necessity of observing the rules of linguistic behavior in the communicative process, i.e. specific prescriptions that determine how to behave in a given situation; ensuring the constant management of students in eloquence – a perfect command of a person, a practical ability to speak beautifully, logically, convincingly, able to pronounce the prepared text equally and improvise.

Prospects for further scientific exploration include search, definition and justification of other ways of forming the students' speech culture.

Key words: speech culture, pedagogical conditions, cultural speech environment, normative speech means, eloquence.

УДК 378.147

Юлія Глінчук

Рівненський державний гуманітарний університет

ORCID ID 0000-0003-3328-5594

DOI 10.24139/2312-5993/2020.01/159-169

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНІ ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРАЦЕОХОРОННОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

У статті актуалізовано необхідність удосконалення працезахоронної підготовки майбутніх учителів у контексті сучасної освітньо-соціальної дійсності. На основі аналізу й синтезу відповідних літературних джерел проведено огляд сучасних інноваційних педагогічних технологій. Виявлено відсутність єдиної загально визнаної їх класифікації та лише фрагментарні спроби застосування в працезахоронній підготовці студентів педагогічних спеціальностей. Показано можливості та наголошено на ефективності застосування інноваційних педагогічних професійно-орієнтованих технологій під час викладання дисципліни «Охорона праці в галузі». Зазначено про подальші перспективи розробки означеної проблеми в силу існування неописаних і появи нових технологій.

***Ключові слова:** студенти, заклад вищої освіти, працезахоронна підготовка, інноваційні педагогічні технології.*

Постановка проблеми. Прикрим явищем сьогодення є стрімке погіршення здоров'я підростаючого покоління за період навчання в школі (Щорічна ..., 2017). Разом із тим, стрімко погіршується і здоров'я шкільних

педагогів (Зоріна, 2013) як безпосередніх організаторів освітнього процесу, що, знову ж-таки, негативно відбивається на здоров'ї школярів.

На тлі несприятливих екологічних, соціально-економічних і політичних умов дана обставина з розряду педагогічних чи медичних переходить у розряд стратегічних, оскільки від її вирішення залежить майбутнє нації.

Не дивлячись на те, що в Конституції України життя людини та її здоров'я проголошено найбільшою суспільною цінністю, а в провідних освітянських документах (Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», Державна Національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.), програма «Діти України», Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні, Концепція «Здоров'я через освіту», Концепція формування позитивної мотивації на здоровий спосіб життя, Концепція неперервної валеологічної освіти, Національна доктрина розвитку освіти України та ін.) наголошується на необхідності збереження життя, здоров'я та працездатності учнів під час освітнього процесу, на практиці вчителі часто виявляються неготовими до реалізації даних законодавчо-правових положень, що відображають основну працезахоронну мету в галузі освіти. Це закономірним чином пов'язано з недостатньо сформованою в системі вищої педагогічної освіти (як, до речі, й потім недостатньо вдосконаленою в системі післядипломної педагогічної освіти) їх фаховою працезахоронною компетентністю.

У контексті пошуку першопричин даної проблеми попередньо нами було виявлено, що мають місце недостатня кількість відповідної літератури та недостатня якість наявної, відсутність практичного досвіду роботи в школі у викладачів, які, будучи в переважній більшості фахівцями з технічних дисциплін, і, викладаючи «Охорону праці в галузі» для студентів педагогічних спеціальностей, є необізнаними зі шкільною специфікою, недиференційований характер навчання та перевірки знань викладачів «Охорони праці в галузі» у Держгірпромнагляді (Глінчук, 2014). Однак, поряд із цим, існує й інша вагома причина – неефективність методичної системи формування працезахоронної компетентності майбутніх учителів, зумовлена, зокрема, відсутністю або неповним використанням потенціалу інноваційних технологій, ефективність яких на сьогодні є загально визнаною. Дана проблема неабияк актуалізується у зв'язку зі зменшенням аудиторного навантаження, переходом від знаннєвої до компетентнісної парадигми, орієнтацією вітчизняної системи освіти на європейський простір.

Аналіз актуальних досліджень. Провідні вітчизняні й зарубіжні вчені (В. Гузеєв, В. Журавльов, В. Завязинський, І. Лернер, П. Підкасистий, І. Підласий, Г. Селевко, М. Скаткін, R. Adam, L. Darling-Hammond, A. Lieberman, S. Lindblom-Ylance, M. Naish та ін.) обстоюють необхідність застосування у вищій школі технологій, які сприяють підвищенню мотивації студентів до оволодіння навчальним матеріалом, стимулюють їх

пізнавальну активність, дозволяють не лише накопичувати систему знань, але й виявляти власну творчість, що виступає умовою підвищення продуктивності освіти й забезпечення підготовки фахівців, здатних до постійного професійного саморозвитку, до обґрунтованого розв'язання завдань, які виникатимуть у сфері професійної діяльності. Такі технології називають інноваційними, новітніми, креативними.

М. Кляп називає інноваційну спрямованість системи вищої освіти одним зі стратегічних пріоритетів України (Кляп, 2015), а О. Гаврилюк вважає, що саме інноваційні технології дозволяють реалізувати альтернативний зв'язок між викладанням і навчанням та забезпечують результат навчання (Гаврилюк, 2015).

Проте, єдиної та однозначної класифікації даних технологій на сьогоднішній день не існує. Найбільш відомими серед них є інтерактивні (І. Підласий, Л. Піроженко, D.W. Johnson, R. Johnson та ін.), проектні (К. Баханов, В. Гузеєв, О. Пехота та ін.), ігрові (Д. Ельконін, В. Коваленко, П. Підкасистий та ін.), інтегральні (В. Гузеєв та ін.), проблемні (І. Лернер, М. Мамутов, М. Скаткін та ін.), інформаційні (Є. Машбиць) технології, технології модульно-блочного навчання (В. Гузеєв, Г. Левітас та ін.), розвивального навчання (В. Давидов, Д. Ельконін та ін.), особистісно зорієнтованого навчання (С. Подмазін, О. Савченко та ін.), групового навчання (В. Дяченко, Г. Селевко та ін.), дослідницького навчання (В. Бухвалова, М. Кларін, О. Пехота та ін.), інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових елементів (В. Шаталов, Г. Селевко та ін.).

Однак, навіть розуміючи їхню сутність, багатьом викладачам «Охорони праці в галузі» педагогічних закладів вищої освіти доволі важко адаптувати їх до вивчення даної дисципліни. Хоча, перші кроки в цьому напрямі безперечно зроблено.

Так, В. Кошкін зазначає, що традиційні підходи до формування працезахоронної культури майбутніх учителів не відповідають сучасним вимогам не лише тому, що не викликають належної уваги до предмету, але й не відповідають компетентнісному підходу. Автором здійснена спроба розробки застосування інноваційних технологій формування працезахоронної культури майбутніх педагогів, однак вони, на наш погляд, мають дещо спрощений як для вищої школи характер (віршовані рядки «якщо мокрий, не бери провід електричний...», пошук 5 відмінностей, які стосуються порушень норм охорони праці, на малюнку чи фото, імітація відірваної кінцівки чи попадання стружки до ока тощо) і за змістом стосуються промислово-технічної сфери, адже не враховують ні особливостей взаємодій у системі «людина-людина», ні специфіки охорони праці в галузі освіти, ні посадових обов'язків учителів (Кошкін).

Г. Кривошеєва наголошує на ефективності використання ігрових, проблемних і проектних технологій у процесі підготовки майбутніх педагогів до

професійного довголіття під час вивчення циклу дисциплін, куди входить і «Охорона праці в галузі». Однак дослідниця, наводячи приклади використання даних технологій, не уточнює які їх елементи на якій дисципліні використовуються, а за змістом вони мають загальний характер (Кривошеєва, 2014).

О. Тимощуком експериментально доведено ефективність використання проблемних та інформаційних технологій у навчанні охорони праці майбутніх учителів технологій (Тимощук, 2016).

В. Рацслав та С. Боровська наголошують на ефективності застосування інформаційних технологій під час організації дистанційного навчання з дисципліни «Охорона праці в галузі» (Рацслав, Боровська, 2015).

Такий стан речей підкреслює актуальність проблеми використання новітніх технологій у формуванні фахової працезахоронної компетентності майбутніх учителів, але, разом із тим, свідчить і про її недостатню теоретико-методичну розробку, оскільки виявлені наявні результати мають фрагментарний характер.

Мета статті – провести огляд основних інноваційних технологій і показати можливості їх професійно-орієнтованого застосування у формуванні фахової працезахоронної компетентності майбутніх учителів.

Методи дослідження – аналіз та синтез літератури, спостереження.

Виклад основного матеріалу. Спектр застосування інноваційних технологій є широким і багатовекторним, однак, зважаючи на кількість годин, відведених на вивчення студентами «Охорони праці в галузі», покажемо основні можливі шляхи їх застосування.

Інтерактивні технології ґрунтуються на ідеях співробітництва, взаємонавчання, колективного висловлення ідей. Їх цінність обумовлена тим, що майбутні педагоги навчаються діяти колективно, а не одноосібно – так як буде необхідно надалі в шкільному освітньому середовищі.

До найбільш відомих методів належать «Мозковий штурм», «Килимок ідей», «Карусель» та ін. Прийомами інтерактивного навчання є запитання, завдання, короткі історії, цитати тощо.

Приклад 1. Навести перелік питань, які доречно включити до інструктажу учнів перед канікулами, щоб охопити весь спектр можливих небезпек.

Приклад 2. Розробити рекомендації для вчителів щодо попередження учнівського травматизму в шкільному освітньому середовищі.

Приклад 3. Зробити висновки з висвітлених у засобах масової інформації випадків, що мали резонанс у суспільстві: звільнення жінок-учителів після участі в телепрограмах «Шанс» та «Міняю жінку»; фотографування батьками доньки дошкільного віку з листям борщівника Сосновського (викликає опіки, що проявляються через деякий час) та звинувачення вихователів дошкільного закладу в недогляді за їхньою дитиною; конфлікт учительки з донькою сільського голови, яка розпивала пиво під час уроку та звільнення через це директора школи.

Приклад 4. Представити панораму ідей щодо того, як можна зекономити на заміні дерев'яних вікон на металопластикові в освітньому закладі. Проаналізувати ці ідеї з точки зору охорони праці та сформулювати висновки.

Метою застосування *проектних технологій* є здобуття нових знань у результаті самостійної діяльності, що вже саме по собі є цінним для майбутнього педагога, оскільки сьогодення потребує здатності до фахового вдосконалення протягом усієї професійної діяльності, основою чого й виступає самостійна праця.

Виділяють такі основні види проєктів: дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практично-орієнтовані, змішані. Проєктна діяльність складається з таких основних етапів: визначення, усвідомлення й розподіл завдань, вибір раціональних способів дій, реалізація діяльності (з контролем і корекцією), перевірка (за потреби й корекція) результатів і підбиття підсумків, представлення (захист) проєкту, аналіз проєкту.

Приклад 1. На основі аналізу змісту педагогічних видань за останні 2–3 (можна більше) роки проаналізувати наявність публікацій і працезохоронну тематику та сформулювати відповідні висновки.

Приклад 2. Сформулювати наукову проблему з охорони праці в галузі освіти за темою магістерської роботи та розробити науковий апарат її дослідження.

Приклад 3. Розробити й виготовити настільну гру для учнів молодшого шкільного віку на працезохоронну тематику.

Приклад 4. Виготовити стіннівку до Дня охорони праці.

Ігрові технології використовуються для виконання певних завдань чи програвання професійних ролей в умовах штучно-імітованого середовища. За видами ігри поділяються на навчальні, тренувальні, узагальнюючі, пізнавальні, виховні, розвиваючі, репродуктивні, продуктивні, творчі. Компонентами навчальної гри є: ігрова стратегія, правила гри, дидактичні завдання, обладнання (за потреби), результат.

Приклад 1. Гра «Укладання розділу «Охорона праці» колективного договору (угоди)». Рольові особи: адміністрація, профком, експерти.

Приклад 2. Гра «Навчання та перевірка знань з охорони праці в закладі освіти». Рольові особи: екзаменатори, особи, які здають іспит, експерти.

Приклад 3. Гра «Тематичні батьківські збори з профілактики учнівського травматизму». Рольові особи: класний керівник, психолог, батьки травмованого учня, батьки учня, який заподіяв травму однокласнику, батьки інших учнів класу.

Інтегральні педагогічні технології – це моделі навчання, які базуються на виявленні в різних навчальних дисциплінах однотипних елементів (проблем, особливостей, закономірностей, методів тощо). Дані технології органічно вписуються в процес викладання охорони праці в галузі, оскільки

сама охорона праці є не самостійною наукою, а системою знань. Попередні знання, що стосуються механізмів збереження життя, здоров'я та працездатності учнів і вчителів під час освітнього процесу, студенти педагогічних спеціальностей отримують під час вивчення різноманітних дисциплін (безпека життєдіяльності, основи охорони праці, теорія та методика навчання, школознавство, основи медичних знань та ін.), проте, вони не завжди здатні позиціонувати їх із точки зору охорони праці. Тому, цю здатність, на наш погляд, логічно формувати під час вивчення охорони праці в галузі й інтегральні технології при цьому відіграють важливу роль.

Приклад 1. Вказати небезпечні чинники природного походження, впливу яких можна зазнати під час організації екскурсії школярів та навести способи надання першої невідкладної допомоги.

Приклад 2. Згідно зі статистичними даними найбільш травмонезбезпечним є вік 6–11 років. Пояснити, якими віковими особливостями це зумовлено.

Приклад 3. Вказати шляхи запобігання стресам в учнів у різних видах діяльності: пізнавальній, комунікативній, ігровій, художньо-естетичній, трудовій.

Проблемні технології передбачають здобуття нових знань і способів діяльності на основі вирішення створених проблемних ситуації. Найчастіше такими ситуаціями виступають ситуації конфлікту, несподіванки, невідповідності, невизначеності, вибору, пропозиції. Вирішення проблемної ситуації ділиться на такі етапи: усвідомлення проблеми, суперечності, формування гіпотези, доведення гіпотези, формулювання висновків.

Приклад 1. Учителю, який відмовився брати участь у переписі населення, до якого залучили педагогів, адміністрація школи погрожує звільненням. Чи правомірні дії вчителя, адміністрації? Обґрунтувати.

Приклад 2. Згідно зі статистичними даними, вчителі очолюють десятку «свідомих алкоголіків» – людей, які усвідомлюють пагубність звички і бажають від неї позбавитися. З чим це може бути пов'язано? Як уникнути такої участі в майбутній педагогічній діяльності?

Приклад 3. Після заміни в класі дерев'яних вікон на металопластикові в приміщенні з'явилася пліснява. З чим це може бути пов'язано? Чи можна там проводити заняття? Який вихід із цієї ситуації?

Інформаційні технології передбачають застосування в освітньому процесі технічних інформаційних засобів з метою оптимізації чи інтенсифікації навчання.

Власний досвід використання інформаційних технологій під час викладання «Охорони праці в галузі» доводить ефективність їх застосування в процесі ознайомлення із законодавчо-нормативними базами з охорони праці; комп'ютерного тестування студентів; використання презентацій, відео, аудіо на працезахоронну тематику;

розміщення навчальних матеріалів з охорони праці в галузі на сайті університету чи персональному сайті викладача, в тому числі, й під час організації дистанційного навчання; використання методу «веб-квест», коли навчальна проблема розв'язується за допомогою Інтернету.

Технології модульно-блочного навчання передбачають, що мінімальною одиницею є не заняття, а цикл занять – модуль. Це повністю корелює з нинішньою системою організації освітнього процесу у вищій школі. На наш погляд, доречним буде такий розподіл навчального матеріалу на змістові модулі.

Змістовий модуль 1. Міжнародні норми та законодавство України в галузі охорони праці.

Змістовий модуль 2. Система управління та контроль за охороною праці.

Змістовий модуль 3. Травматизм і професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Змістовий модуль 4. Заходи з охорони праці в галузі діяльності.

Розвивальні технології полягають у цілеспрямованості розвитку на основі комплексної розвивальної системи, системності й цілісності змісту, провідної ролі теоретичних знань, організації навчання на високому рівні складності, проблематизації змісту, інваріантності методів, полілогу, співробітництва, індивідуального підходу, залученні не лише раціональної, але й емоційної сфери.

Приклад 1. На основі статистичних даних та досвіду педагогічної практики провести моніторинг частоти різних травм у вихованців у межах освітнього закладу.

Приклад 2. Розробити рекомендації для вчителів щодо попередження травматизму в дітей під час їх перебування в школі.

Приклад 3. Навести загальні засади формування в учнів партнерської позиції у взаєминах із ціллю профілактики міжособистісного травматизму.

Мета *особистісно зорієнтованих технологій* полягає у створенні оптимальних умов для розвитку конкретної особистості за врахування її індивідуальних ознак: рівня, якості знань, соціального досвіду, мотивації, переконань тощо.

Приклад 1. На основі результатів тестів про схильність до стресу, а, відтак, і до професійних хвороб, генетичної схильності (хто з кровних родичів хворіє на такі хвороби) та набутості (чи сприяють власні перенесені захворювання підвищеній схильності до професійних захворювань) проаналізувати власну схильність до професійних хвороб.

Приклад 2. Навести приклад учнівського травматизму з власного досвіду навчання в школі та проаналізувати його причини.

Приклад 3. (варіант модульної контрольної роботи з різнорівневими завданнями).

1. У Європейському Союзі соціальний діалог став прогресивною частиною:

а) національного курсу; б) конституції; в) загальної стратегії; г) передвиборчих програм.

2. Міжнародна Організація Праці: функції та структура

3. Місця потенційної небезпеки на території школи та необхідність відповідних заходів з охорони праці.

Метою *дослідницьких технологій* є суб'єктивне відкриття студентом нових знань. Формами дослідницької роботи студентів можуть бути робота з літературою, інтернет-ресурсами, респондентами, експеримент та їх комбінації.

Приклад 1. Провести опитування студентів інших груп про співвідношення психологічних і фізіологічних травм за період навчання в школі.

Приклад 2. Під час педагогічної практики дослідити, чи впливає рівень психологічного мікроклімату в колективі школярів на стан учнівського міжособистісного травматизму.

Приклад 3. Підготувати на узгоджену з викладачем тематику тези виступу на студентську конференцію.

Технології інтенсифікації навчання на основі опорних схем і знакових елементів полягають у кількаразовому повторенні навчального матеріалу, поетапному контролі, високому рівні складності, блочному вивченні матеріалу, динаміці діяльності, використанні опор, орієнтовної системи дій.

Приклад 1 (метод «Бортовий журнал»). Напередодні лекції, де розглядаються виробничі чинники, що формують умови трудової діяльності, студентам роздається друкована основа, де прописана загальна класифікація виробничих чинників. Під час лекції вони повинні відмітити, які існують їх допустимі значення, які чинники для освітнього середовища є негативними, як вони впливають на організм школярів і педагогів, які професійні захворювання спричиняють.

Приклад 2. Скласти схему-алгоритм дій у разі пожежі в закладі освіти.

Варто зазначити, що результативність застосування інноваційних технологій під час викладання «Охорони праці в галузі» не була для нас несподіваною, оскільки попередній багаторічний досвід викладання інших дисциплін у освітніх закладах різного типу (санаторна школа, загальноосвітня школа, професійно-технічний ліцей, ЗВО) завжди засвідчував їх ефективність.

Адже, якщо при традиційному знаннєвому підході, де викладач механічно транслює навчальну інформацію, значна частина студентів залишається пасивною, то компетентне використання креативних технологій забезпечує «включення» в навчальну діяльність усієї аудиторії, особливо під час застосування інтерактивних, ігрових і проектних технологій.

Питання застосування креативних технологій під час викладання «Охорони праці в галузі» для студентів педагогічних спеціальностей

неодноразово розглядалося на методичних семінарах кафедри загальнотехнічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки Рівненського державного гуманітарного університету та конференціях різних рівнів, де їх учасниками відзначались актуальність, затребуваність і велика практична значущість означеного питання. При неформальному спілкуванні викладачі «Охорони праці в галузі» зазначали, що наведені приклади яскраво унаочнюють можливості й перспективи застосування інноваційних педагогічних технологій у процесі формування фахової працезахоронної компетентності майбутніх учителів, активно цікавились іншими авторськими напрацюваннями з даного напрямку.

Приємним для нас стало те, що студенти факультету перекваліфікації (ті, хто здобуває другу вищу освіту) без будь-якого опитування чи анкетування традиційно висловлювали яскраву позитивну оцінку проведеним лекціям і практичним заняттям, як правило, зауважуючи, що вони не можуть сказати того самого про викладання «Охорони праці в галузі» в процесі здобуття попередньої освіти.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Застосовуючи інноваційні технології під час викладання дисципліни «Охорона праці в галузі», ми відзначали значне підвищення мотивації та пізнавальної активності студентів, що зумовило у своїй сукупності більш ефективне формування їх професійної працезахоронної компетентності.

Зважаючи на недостатню кількість науково-методичних розробок щодо застосування професійно-орієнтованих інноваційних педагогічних технологій у процесі викладання «Охорони праці в галузі» у закладах вищої педагогічної освіти, вважаємо, що дана публікація має вагомий цінність.

Разом із тим, ми не претендуємо на повну вичерпність висвітлення даного питання в силу існування неописаних (метою статті було показати можливість застосування найбільш традиційних) та появи нових креативних технологій і можливості їх диференційованого застосування згідно зі спеціалізацією здобувачів вищої педагогічної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

- Гаврилюк, О. Г. (2015). Інноваційні технології навчання студентів у ВНЗ. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 9 (53), 197-204. (Gavryliuk, O. G. (2015). Innovative technologies of students' education in universities. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 9 (53), 197-204).
- Глінчук, Ю. О. (2014). Проблеми та суперечності при формуванні компетентності з охорони праці в галузі у майбутніх учителів початкових класів. *Proceedings of the International scientific-practical conference of teachers and psychologists «Science of future»*, 1, 239-246. (Hlinchuk, Yu. O. (2014). Problems and contradictions in the formation of competence in the field of labor protection in the field of future primary school teachers. *Proceedings of the International scientific-practical conference of teachers and psychologists «Science of future»*, 1, 239-246).
- Зоріна, М. О. (2013). Професійне здоров'я вчителя як важлива складова його діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній*

- школах, 33 (86), 175-179. (Zorina, M. O. (2013). A teacher's occupational health is an important component of his or her activity. *Pedagogy of Creating a Creative Personality in Higher and General Education Schools, 33 (86), 175-179.**
- Кляп, М. І. (2015). Імплементация інноваційних методів у навчальний процес ВНЗ як ознака інноваційного університету. *Педагогічні інновації у фаховій освіті: збірник наукових праць, 1 (6), 221-232. (Kliap, M. I. (2015). Implementation of innovative methods in the educational process of universities as a hallmark of an innovative university. *Pedagogical innovations in professional education: collection of scientific works, 1 (6), 221-232.**
- Кошкин, А. Г. *Педагогические приемы формирования трудовой культуры будущих педагогов.* Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskie-priemy-formirovaniyatrudoohrannoy-kultury>. (Koshkin, A. G. *Pedagogical methods of forming a health-care culture of future educators.* Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskie-priemy-formirovaniyatrudoohrannoy-kultury>).
- Кривошеева, Г. Л. (2014). Організація самостійної роботи майбутніх педагогів у процесі їх підготовки до професійного довголіття. *Наукові праці вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет». Серія «Педагогіка, психологія і соціологія», 1 (15), 114-119 (Krivosheeva, G. L. (2014). Organization of independent work of future teachers in the process of their preparation for professional longevity. *Scientific works of higher education institution "Donetsk National Technical University". Series "Pedagogy, Psychology and Sociology", 1 (15), 114-119.**
- Рацлав, В. В., Боровская, С. Н. (2015). Дистанционное обучение студентов педагогических вузов по дисциплине «охрана труда». *Молодой ученый, 10, 1268-1271. (Ratslav, V. V., Borovskaya, S. N. (2015). Distance education of students of pedagogical universities in the discipline "labor protection". *Young Scientist, 10, 1268-1271.**
- Тимошук, О. С. (2016). *Методика навчання охорони праці майбутніх вчителів технологій* (автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02). Київ. (Tymoschuk, O. S. (2016). *Methodology of Safety and Health teaching of prospective teachers of technologies* (DSc thesis abstract). Kiev).
- Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідеміологічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2017 рік / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України» (2017). (Annual report on the state of health of the population, the sanitary-epidemiological situation and the results of activity of the health care system of Ukraine. 2017 / Ministry of Health of Ukraine, State Institution «WISD Ministry of Health of Ukraine» (2017)).*

РЕЗЮМЕ

Глинчук Юлія. Професійно-орієнтовані інноваційні педагогічні технології формування трудової компетентності майбутніх учителів.

В статті актуалізована необхідність удосконалення трудової підготовки майбутніх учителів в контексті сучасної освітньо-соціальної дійсності. На основі аналізу та синтезу відповідних літературних джерел проведено огляд сучасних інноваційних педагогічних технологій. Виявлено відсутність єдиної загальноприйнятої їх класифікації та лише фрагментарні спроби застосування при трудовій підготовці студентів педагогічних спеціальностей. Показано можливості та відзначено ефективність застосування інноваційних педагогічних професійно-орієнтованих технологій при викладанні дисципліни «Охорона праці в галузі». Зазначено на

дальнейшие перспективы разработки данной проблемы в силу существования неописанных и появления новых технологий.

Ключевые слова: *студенты, заведение высшего образования, трудовоохранная подготовка, инновационные педагогические технологии.*

SUMMARY

Hlinchuk Yuliia. Professionally oriented innovative pedagogical technologies for the formation of labor protection competence of future teachers.

The article actualizes the need to improve the labor protection training of students of pedagogical specialties in the context of a critical deterioration in the health of students and professional health of teachers; transition from a knowledge paradigm to competence; reduction of classroom activities, orientation of the domestic education system to the European space. The contradiction between the constitutional recognition of human life and health as the highest value and the insufficient use of innovative pedagogical technologies is emphasized. On the basis of the analysis and synthesis of literary sources an overview of modern innovative pedagogical technologies was conducted. The absence of a single universally recognized classification of them and only fragmentary attempts to apply pedagogical specialties to students in vocational training were revealed.

The possibilities and experience of applying professionally oriented interactive, design, gaming, problem-based, information technologies, modular-block learning technologies, developing learning, student-centered learning, group learning, research teaching, training intensification based on reference schemes and iconic elements in the process of teaching the discipline "Labor protection in the field". Concrete examples are given on the application of each type of the described technologies for students of pedagogical specialties. Observations confirmed that the use of professionally oriented innovative pedagogical technologies increases the level of cognitive activity of students of pedagogical specialties, ensures the activity of all students of the academic group and this increases the efficiency of the formation of their labor protection competence. Theoretical analysis of the use of copyrights by other teachers "Labor protection in the field" confirms their demand and relevance at the current stage of educational development, and practical experience of application attests to their effectiveness. The further prospects of development of the identified problem due to the existence of unspecified and the emergence of new technologies are noted.

Key words: students, institution of higher education, vocational training, innovative pedagogical technologies.

УДК 378.37.0134:37.036

Наталія Гречаник

Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка

ORCID ID 0000-0003-3300-3198

DOI 10.24139/2312-5993/2020.01/169-180

ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВІ ОСНОВИ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Мета статті містить такі позиції: здійснення аналізу споріднених понять («емоції», «воля»); обґрунтування емоційно-вольового критерію культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи; визначення ролі й місця останнього у сформованості досліджуваного феномену. Для вирішення завдання дослідження використовувалися загальнотеоретичні методи та прийоми дослідження,